

ВІТАЄМО!

Успішно захистили дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня

САВЕЛЮК Наталія Михайлівна
доктор психологічних наук

ЧИК Денис Чабович
доктор філологічних наук

ДАНИЛЬЧУК Лариса Олексіївна
доктор педагогічних наук

ТИМОШ Юлія Володимирівна
кандидат психологічних наук

СОЛЯР Лариса Віталіївна
кандидат педагогічних наук

ШВЕЦЬ Оксана Вікторівна
кандидат педагогічних наук

ІЛЬЧУК Ліна Петрівна
кандидат педагогічних наук

НАУКОВИЙ АНАЛІЗ РЕЛІГІЙНОГО ДИСКУРСУ

Дисертаційне дослідження «Психологія розуміння особистістю релігійного дискурсу» на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук доцент Наталія Савелюк блискуче захистила на засіданні Спеціалізованої вченої ради Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Науковим консультантом дисертаційної роботи виступила доктор психологічних наук, завідувач кафедри загальної і соціальної психології та соціології Східноєвропейського НУ ім. Лесі Українки, професор Лариса Засека й офіційними опонентами — доктор психологічних наук, дійсний член НАПН України, заступник директора з науково-дослідницької роботи Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України, професор Наталія Чепелева; доктор психологічних наук, член-кореспондент НАПН України, завідувач Лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, професор Тетяна Титаренко та доктор психологічних наук, завідувач кафедри загальної і клінічної психології Прикарпатського НУ ім. Василя Стефаника, професор Віктор Москалець.

Актуальність дисертаційної роботи науковець обґрунтовує насамперед тим, що дослідники наголошували в основному на класичних теологічних інституціалізованих формах трактування релігійного дискурсу, в той час як його буттєве повсякденне розуміння в наукову сферу не потрапляло. Разом із тим у науці розроблялись історичні, соціологічні, культурологічні, лінгвістичні й інші аспекти розуміння релігійного дискурсу, однак знаходився остронь його психологічний контент і контекст. Окрім цього, в українській психології акцентується на раціональному аспекті проблематики, а релігійна активність вимагає коректного врахування раціонального й ірраціонального моментів у розумінні релігійного дискурсу. Цим обумовлена мета дослідження — теоретична розробка й емпірична апробація психологічної концепції розуміння релігійного дискурсу в загально-

му та особистісному контекстах релігійної активності. Мета визначила завдання наукового пошуку: психологічна дефініція релігійного дискурсу, характеристика його видів і жанрів, обґрунтування поняття релігійної дискурсивної особистості як суб'єкта розуміння релігійного дискурсу, аналіз взаємозв'язків основних психологічних аспектів релігійної активності, виокремлення базових типів релігійних дискурсивних особистостей як основи класифікації активності людини в релігійному дискурсі.

Новизна і теоретичне значення роботи полягає в тому, що вперше теоретично обґрунтовано психологічні дефініції понять «релігійний дискурс» і «релігійна дискурсивна особистість», розроблено структурно-рівневу концепцію розуміння особистістю релігійного дискурсу, охарактеризовано чотири рівні релігійної активності особистості та три рівні розуміння нею релігійного дискурсу, а також виокремлено чотири типи релігійної дискурсивної особистості. Окрім цього, поглиблено й уточнено теоретичні положення дискурсивної

корелятив релігійності та релігійної активності, положення психологічної герменевтики в її взаємозв'язку із психологією релігії.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в можливостях їх використання у психодіагностичній, консультативній, психотерапевтичній роботі з особами, котрі самоідентифікуються як релігійні; у конструюванні змісту публічних виступів (проповідей, промов тощо) духовно-релігійної спрямованості; при підготовці навчальних програм і дидактичних матеріалів до навчальних дисциплін «Психологія релігії», «Історія психології», «Психологія особистості», «Когнітивна психологія», «Психолінгвістика». Результати роботи впроваджують в Одеському НУ ім. І.І.Мечнікова, Східноєвропейському НУ ім. Лесі Українки, НУ «Острозька академія», Чернівецькому НУ ім. Юрія Федьковича, Східноукраїнському НУ ім. Володимира Дала, Прикарпатському НУ ім. Василя Стефаника, Тернопільському НПУ ім. Володимира Гнатюка, Рівненському ДГУ, Херсонському ДУ та в нашій академії.

Загальний обсяг дисертаційної роботи складає 536 сторінок, до неї додаються 72 таблиці, 23 рисунки та 26 додатків. У списку використаних джерел — 635 найменувань, 110 із них — іноземними мовами. За проблематикою дисертації науковцем опубліковано 3 монографії, 12 статей — у наукових фахових виданнях України, 7 статей — у фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 6 статей — у міжнародних періодичних виданнях, 9 — в інших виданнях і 9 праць апробаційного характеру.

Перспективи подальших наукових досліджень дисертант бачить у розробці гендерних, вікових, етнічних аспектів розуміння релігійного дискурсу, вивченні його особливостей в інших країнах та в інших світових релігіях, з'ясування значення його невербальних складових тощо.

психології, психосемантики, психолінгвістики, психології особистості та психології релігії, вчення про механізми психологічного захисту в структурі релігійної активності особистості, теорію взаємозв'язку особистісної релігійності та суб'єктивного благополуччя, розширено уявлення про релігійний дискурс у контексті міждисциплінарного підходу і розвинуто окремі аспекти теорії особистісних

КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ ЖАНРОВИХ СИСТЕМ

Доцент кафедри іноземних мов і методики їх викладання Денис Чик впевнено захистив дисертаційне дослідження «Жанрові системи української та англійської прози кінця XVII — середини XIX ст.: проблеми типології та поетики» на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук. Захист відбувся на засіданні Спеціалізованої вченої ради Київського національного університету ім.Тараса Шевченка. Науковий консультант роботи — доктор філологічних наук, завідувач кафедри зарубіжної літератури і теорії літератури Бердянського ДПУ, професор Вікторія Зарва. Опонували нашому науковцю доктор філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту філології Київського НУ ім. Тараса Шевченка Галина Александрова, доктор філологічних наук, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Черкаського державного технічного університету, професор Ігор Лимборський і доктор філологічних наук, член-кореспондент НАН України, директор Інституту Івана Франка НАН України, професор Євген Нахлік.

Автор вважає, що переосмислення типологічних закономірностей української та західноєвропейської прози XIX століття є одним із пріоритетних напрямків різноманітних студій сучасних дослідників, а тому назріла необхідність комплексного порівняльно-типологічного дослідження жанрових систем української та англійської літератур з нових методологічних позицій. Окреслення системи прозових жанрів української новочасної літератури та її аналіз у порівнянні з творами англійської літератури уможливує не лише перегляд і уточнення існуючих жанрових характеристик, дослідження трансформації та модифікації жанрів, жанрових різновидів, а й виведення типології жанрових систем досліджуваних літератур.

Саме тому метою дисертаційної роботи стало дослідження типологічних закономірностей і відмінностей жанрових систем української та англійської прози кінця XVIII — середини XIX століття. Для цього науковець визначив і систематизував сучасні підходи компаративної генології, з'ясував жанрові особливості української та англійської прози в порівняльно-типологічному аспекті, досліджував трансформації та модифікації жанрових різновидів прози інонаціональних літератур, переосмислено існуючі погляди на проблеми генології української та англійської прози згаданого періоду, проаналізував її типологічні закономірності та відмінності у стилевих напрямках із урахуванням національної своєрідності та ідентичності й окреслив магістральні етапи генези жанрової парадигми української новочасної прози.

Новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що науковець першим в національному літературознавстві здійснив цілісне і комплексне вивчення проблем типології та поетики жанрових систем в українській та англійській прозі кінця XVIII — середини XIX століття із застосуванням системно-синергетичного підходу; показав прискорений розвиток української літератури в цей період як «культурний вибух»; довів, що для тогочасної української прози характерна жанрова система з відповідною структурною цілісністю, завершеністю та відкритістю, здатністю до саморозвитку та типологічною схожістю з жанровою системою англійської літератури. Дослідник простежив творчі модифікації сюжетів англійської літератури в українській з перенесенням апробованих жанрових моделей на власний історичний та фольклорний матеріал; показав, що поряд із проявами національної ідентичності, із зорієнтованістю на власний фольклор,

історію та культуру, із запізнілістю постання у підневільних умовах колоніального існування жанрова система української літератури демонструє комплекс спільних типологічних рис із жанровою системою англійської літератури того часу, особливо в активізації та моделюванні жанрових прозових різновидів; уточнив жанрові домінуючі української прози та структурував типологічні відповідності між жанровими моделями досліджуваних літератур.

Теоретичне значення роботи полягає в окресленні жанрових систем української та англійської літератури кінця XVIII — середини XIX століття, що дозволяє конкретизувати сучасне розуміння жанрових процесів української літератури етапу становлення та її зв'язок із західноєвропейським літературним простором. У практичному плані результати дисертації можна використати при розробці університетських курсів з «Історії української літератури XIX століття», «Історії англійської літератури», «Теорії літератури», «Порівняльного літературознавства», спецкурсів і семінарів з проблем компаративної генології, а також при підготовці навчально-методичної і дидактичної літератури з літературознавчої проблематики. Важливо, що і монографія, і 41 наукова публікація за темою дисертації — одноосібні. Результати дисертаційного дослідження апробовані на Міжнародному науково-практичному семінарі, 21 міжнародній і 12 всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях.

Перспективу подальшого дослідження дисертаційної проблематики науковець бачить у необхідності поглибленого компаративного аналізу й наступних етапів літературного процесу для ефективного осмислення динаміки розвитку національних літератур.